

DENEYİMSİZ ÖĞRETMEN DAVRANIŞLARI

NOVICE TEACHERS' BEHAVIOR

DOI:10.17755/esosder.20854

Bayram ÖZER¹

İsmail GELEN²

Volkan DURAN³

Öz

Öğretmenler deneyim sahibi oldukça sorunlarını daha kolay çözebilmektedir. Deneyimsiz öğretmenlerin sınıftaki problemler konusunda daha fazla şikâyetçi oldukları görülmektedir. Bu anlamda, mesleğe yeni başlayan öğretmenlerin sık yaptıkları bazı davranışlar ve hatalar vardır. Bu davranışlar ve hatalar belirlendiği taktirde eğitim fakültelerinin programlarında özellikle bu tür hataların giderilmesine yönelik güncellemeler yapılabilir. Bu amaçla araştırmanın amacı eğitim fakültelerinden yeni mezun olan ve mesleğinin ilk yıllarında bulunan, mesleki deneyimi az olan öğretmenlerin sınıf içerisinde sıklıkla yaptıkları davranışları saptamak ve bunların içerisinde hangilerinin öğretmen adaylarına göre hata olarak algılandığını tespit etmektir. Araştırma tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Bunun için ilk aşaması iki sorudan oluşan anket ikinci aşaması ise 10 kişiden oluşan öğretmen adayıyla yüz yüze görüşme şeklinde olmak üzere nitel yöntemlerle yapılmıştır. Araştırmaya katılan öğrenciler, olasılıksız örneklem seçme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir örneklem seçme yöntemiyle seçilmiştir. Anket deneyimsiz öğretmenlerin en sık yaptığı davranış ve hatalar konusunda öğretmen adaylarının görüşlerini, iki adet açık uçlu soru ile almayı amaçlamaktadır. Araştırmada elde edilen bulgular şunlardır: Deneyimsiz öğretmenlerin sık yaptığı davranışlarda frekansı en yüksek olan tema iletişim ve öğretim süreci ile ilgili iken, sık yaptığı hatalarda frekansı en yüksek olan tema mesleğe uyum ve öğretim süreci ile ilgilidir. Diğer hatalar ise, iletişim kuramama, derse hazırlıksız gelme, aşırı sert ya da yumuşak davranma, öğrencileri sık sık uyarmak, tarafsızlığını kaybetmek, sürekli aynı yöntemle ders anlatmak, slayta ve ders kitabına bağlı kalmak gibi özetlenebilir.

Anahtar Sözcükler: Deneyimsiz Öğretmenler, Öğretmen Davranışları, Öğretmen Hataları

Abstract

Teachers can easily solve problems as they become more experienced. Novice teachers are more complainant about problems in the classroom. The underlying reason is that novice teachers do not have enough experience to solve problems regarding classroom management. Teachers with adequate experience ensure problems to be solved easily in the classroom, by this means we can say that the quality of the education rises. Because, there is a significance difference between teachers' experiences and students' learning. To summarize, there are some behaviours and mistakes that beginner teachers do. In this respect, the aim of this research is to determine novice teachers behaviours in the classroom, and to detect which of these behaviours are perceived as mistakes among novice teachers. This research is a descriptive study in survey model. The data collection tool is developed by the researchers. Questionnaire with 2 open ended questions is aimed to detect student teachers' views about novice teacher behaviours and mistakes. Questionnaire with two questions are asked to 10 people through face to face interview. Data analysis is done by content analysis method which is among one of the qualitative data analysis methods. First of all, views of novice teachers regarding common mistakes are analysed. 4 themes are emerged namely classroom management, teaching process, vocational adjustment and vocational commitment including sub categories. The highest frequency of novice teachers' behaviours is in the theme of communication and teaching while the highest frequency of novice teachers' mistakes is in the theme of vocational adjustment and teaching. Another common mistake of novice teachers are gathered in the theme of teaching with highest frequency of application sub category. The prominent statement of this subcategory is that teachers are not enough qualified for teaching competences. Classroom management is another theme of teachers' mistakes. Objectivity is another issue which teacher trainees believe that teachers make mistakes about. Lastly, student teachers' views about novice teachers' mistakes are about vocational adjustment. Novice teachers' are not very good at controlling their excitement and feelings, and they do mistakes about these issues.

Keywords: Novice Teachers, Teacher Behaviour, Teacher Mistakes

¹ Doç.Dr., Ondokuzmayıs Üniversitesi, eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, ozerbayram@gmail.com

² Doç.Dr., Ondokuzmayıs Üniversitesi, eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, ddrismail@hotmail.com

³ Arş.Gör., Ondokuzmayıs Üniversitesi, eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, volkan.duran8@gmail.com

1. Giriş

Eğitim fakültelerinden “öğretmen” unvanı ile her yıl pek çok sayıda kişi mezun olmaktadır. Yeni mezun olan öğretmenlerin, sınıf içinde bazı problemlerle karşılaşması olasıdır. Öğretmenler deneyim sahibi oldukça sorunlarını daha kolay çözebilmektedir. Deneyimsiz öğretmenlerin sınıftaki problemler konusunda daha fazla şikâyetçi oldukları görülmektedir (Alan, 2003). Bunun nedeni olarak, sorunları çözmek için yeterli deneyimlerinin olmaması söylenebilir.

Öğrenci başarısında etkili olan pek çok faktör bulunmaktadır. Bunların başında ise öğretmen nitelikleri gelmektedir. Konuyla ilgili yapılan çalışmalarda öğrenci performansının en yüksek olduğu ülkelerdeki ortak noktanın öğretmen niteliği olduğu ortaya çıkmıştır (Barber ve Mourshed, 2007). Öğretmen niteliğinin yükseltilmesi de en başta deneyimle mümkün olmaktadır. Çünkü öğretmenlerin meslekte ne kadar çok deneyimi varsa öğrencilere o kadar çok katkı sağlayabilmektedir (Brown vd., 2005: akt; Özoğlu, Gür ve Altunoğlu, 2013: 32). Öğretmenlikte deneyim sahibi olmaya Milli Eğitim Bakanlığı tarafından da önem verildiğini görebiliriz. MEB (2005) öğretmenlerin kariyer basamaklarında yükselmelerini belirlemek için; uzman öğretmen ve başöğretmen gibi kavramları kullanmıştır ve bu kavramları tanımlarken öğretmenlerin bu basamaklara ulaşabilmek için mesleki deneyim süresini kriter olarak belirlemiştir. Milli Eğitim Bakanlığı uzmanlık için koyduğu kriterlerde sadece yüksek lisans eğitime değil, aynı zamanda öğretmenlik yapılarak geçirilen yıllara da önem vermektedir. Bu durumda MEB’in deneyime verdiği önem görülmektedir.

Bir alanda uzman olmak, deneyimli olmak sadece öğretmenlik mesleği için değil, diğer tüm meslekler için de önemlidir. İşini iyi yapan, bilen kişiler sayesinde günlük hayatta sorunlarımızın daha kolay çözüldüğünü gözlemlemekteyiz. Gerekli tecrübeleri edinmiş öğretmenler sınıftaki sorunların daha kolay çözülmesini sağlarlar, bu sayede de eğitimin kalitesinin arttığından bahsedebiliriz. Çünkü öğretmenlerin tecrübeleri ile öğrencilerin ne kadar öğrendikleri arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır (Leigh, 2010). Aynı zamanda mesleki deneyim öğrencilerin ders başarılarını olumlu yönde etkilemektedir (Akyüz, 2006; 75) ve öğrenci başarısıyla öğretmenin mesleki deneyimi arasında ilişki bulunmaktadır (Anderson, Ryan, & Shapiro, 1989). Katzman da benzer şekilde öğretmenlerin deneyimlerinin öğrenci başarısını olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşan altı ayrı araştırmadan bahsetmektedir (Akt: Kurul Tural, 2002; 45).

Ancak bu durum deneyimsiz öğretmenlerin başarısız, deneyimli öğretmenlerin ise başarılı oldukları anlamına gelmemektedir. Mesleğinin ilk yıllarında çok başarılı öğretmenlerle karşılaşmak mümkün olduğu gibi, mesleğinin son yıllarında öğrencilerini motive edemeyen öğretmenlerle karşılaşmak da mümkündür.

Öğretmenlerin ders planlama sürecinde, ders esnasında ve öğrencilerin öğrenmelerini ölçerken sürekli karar vermesi gerekmektedir. Bu karar verme süreçlerinde geçmiş deneyimlerinden yararlanmaları olasıdır. Yapılan bir çalışmada deneyimli öğretmenlerin öğrenmeyi öğrencilerinin bakış açısına göre planladığı ve öğrencilerin ihtiyaçlarına göre uyarladığı görülmektedir, bunun yanında deneyimsiz öğretmenlerin öğrencilerin ihtiyaçlarına uygun olmayan kazanımlara göre planlar yaptıkları görülmektedir (Westerman, 1991). Başka bir çalışmada, deneyimli öğretmenlerin sınıf ortamlarının daha esnek olduğu ve öğrencilerle ilişkilerinin daha iyi olduğu görülmektedir (O’Connor ve Fish, 1998). Bunun yanında, deneyimsiz öğretmenler daha müdahaleci davranışlarda bulunmaktadırlar (Martin, 1994).

Woessman (2001) ise öğretmenlik deneyiminin öğrenci performansı ile olumlu bir şekilde ilişkili olduğunu ifade etmektedir (Akt: TEDMEM, 2015). TEDMEM (2015) Sementi, (2000), McEvan (2002), Woodward (2004), Raptakis (2005) ve Mills (2007)'in çalışmalarından yaptığı aktarımda öğretmenlerin meslekteki deneyimleri ne kadar çok olursa etkililiklerinin de artacağını vurgulamaktadır.

Okullarda sağladığımız eğitim ve öğretim, çocukların geleceğine şekil verdiği için önemli bir süreçtir. Bu süreci yöneten kişi olarak da öğretmenler okullardaki eğitim ve öğretimden büyük oranda sorumludur. Bir kişiye “öğretmen” unvanı verilip sınıfa gönderildiğinde, o kişinin eksiklikleri pek çok öğrenciyi etkilemektedir. Deneyimsiz öğretmenlerin eğitim ve öğretim sürecinde pek çok sorunla karşılaştığı görülmektedir. Deneyimli öğretmenlerin deneyimsiz öğretmenlere göre planlama aşamasında daha çok bilgidenden yararlandıkları, öğretim sırasında işler yolunda gitmiyorsa gerekli düzenlemeleri yaptıkları görülmüştür. Deneyimsiz öğretmenler ise işler yolunda gitmediğinde gerekli düzenlemeleri yapamamaktadır (Byra, Sherman, 1991). Bu anlamda, mesleğe yeni başlayan öğretmenlerin sık yaptıkları bazı davranışlar ve hatalar vardır. Bu amaçla araştırmanın amacı eğitim fakültelerinden yeni mezun olan ve deneyimsiz öğretmenlerin sınıf içerisinde sıklıkla yaptıkları davranışları saptamak ve bunların içerisinde hangilerinin öğretmen adaylarına göre hata olarak algılandığını tespit etmektir. Araştırmanın soruları şu şekildedir:

1. Öğretmen adaylarının görüşlerine göre deneyimsiz öğretmenlerin sınıf içerisinde en sık yaptıkları davranışlar nelerdir?
2. Öğretmen adayları deneyimsiz öğretmenlerin sınıf içerisinde en sık yaptıkları davranışlar içerisinde hangilerini hata olarak görmektedir?

2. YÖNTEM

Araştırmanın modeli

Araştırma tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırmalara uygun bir modeldir (Karasar, 1999). Bu çalışmada öğretmen adaylarının, deneyimsiz öğretmenlerin davranışları ve hataları ile ilgili görüşleri, çalışma yapıldığı an ve durum çerçevesinde alınmıştır. Verilerin toplanması için nitel yöntemler kullanılmıştır.

Katılımcılar

Araştırmaya katılan öğrenciler, olasılıksız örneklem seçme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir örneklem seçme yöntemiyle seçilmiştir. Kolay ulaşılabilir örneklem, o an içinde ulaşılabilir ve araştırmaya katılmaya gönüllü olan katılımcıları seçmek için kullanılmaktadır (Gay, Mills ve Airasian, 2006: 112). Araştırmanın ilk aşamasındaki katılımcılar, Sosyal Bilgiler, Resim, Türkçe, Okul Öncesi ve İlköğretim Matematik Öğretmenliği 3. sınıfta okuyan 213 öğretmen adayı; ikinci aşamasındaki katılımcılar ise aynı grupta bulunan her sınıftan gönüllü 2 öğretmen adayı olmak üzere toplam 10 öğretmen adaydır. Araştırmada çalışma grubu seçilirken öğretmen adaylarının hem öğrenci olarak hem de bir öğretmen adayı olarak değerlendirme şansı olduğu içindir. Katılımcılardan sorulara cevap verirken karşılaştıkları öğretmenlerini düşünmeleri ve bir öğrenci olarak karşılaştıkları deneyimsiz öğretmenlerin davranışların değerlendirmeleri istenmiştir. Bu değerlendirmenin ikinci aşamasında ise

deneyimsiz öğretmenlerde gördükleri davranışlardan hangilerini hatalı olarak gördüklerini ifade etmeleri istenmiştir.

Veri Toplama Aracı

Kullanılan veri toplama aracı, araştırmacılar tarafından geliştirilmiştir. Anket deneyimsiz öğretmenlerin en sık yaptığı davranış ve hatalar konusunda öğretmen adaylarının görüşlerini, iki adet açık uçlu soru ile almayı amaçlamaktadır. Verilerin toplanmasının ilk aşamasında öğretmen adaylarına daha önceki öğrenim hayatlarını düşünerek karşılaştıkları öğretmenlerin en çok yaptıkları davranışlar ve bunlar içerisinde hatalı olarak düşündükleri davranışlar hakkında bilgi vermeleri istenmiştir iki adet açık uçlu soruyla istenmiştir. Yalnız bilgi istenilen öğretmenlerin göreve yeni başlayan öğretmenler olması gerektiği ifade edilmiştir. İkinci aşamada ise ankete cevap veren öğretmen adaylarından her sınıftan iki öğretmen adayı olmak üzere gönüllü olarak katılmayı kabul eden toplam 10 öğretmen adayıyla yüz yüze görüşme yapılmıştır. Yüz yüze görüşme; önceki aşamada ortaya çıkan deneyimsiz öğretmen davranışlarını değerlendirmek için yapılmıştır. Bunun için ilk aşamada öğretmen adaylarının iki açık uçlu soruya verdiği cevaplar analiz edilerek temalar altında tablolaştırılmış ve bu veriler ikinci aşamada 10 öğretmen adayıyla birlikte değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmede deneyimsiz öğretmenlerin davranışları ve hatalarının ortaya çıktığı şartları ve ne anlama geldiklerini değerlendirmek üzere, öğretmen adaylarının görüşlerini tespit etmek üzere yapılmıştır.

Veri Analizi

Veri analizi, nitel veri analizi yöntemlerinden içerik analizi yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma verileri, araştırmacılar tarafından okunarak ilk adımda maddeler halinde bir liste haline getirilmiştir. İkinci adımda bu ifadeler değerlendirilerek farklı öğrenciler tarafından belirtilen ancak aynı davranışı gösteren ifadeler birleştirilmiştir. Üçüncü aşamada maddeler incelenerek temalar belirlenmiştir. Maddeler her tema için bir tablo yapılarak sınıflandırılmıştır. Bu aşamada verilerin geçerliğini test etmek açısından bulgular araştırmaya katılan bireylere sunulmuş ve sınıflama, anlam ve konuya uygunluk konusunda değerlendirmeleri istenmiştir. Katılımcıların verdikleri dönütler doğrultusunda bulgularda düzenlemeler yapılmıştır. Analizin son aşamasında ise öğretmen davranışları sınıflandırılarak tablolaştırılmış ve yorumlanmıştır.

Verilerin yorumlanmasında araştırmacının tutarlılığını sağlamak için araştırmadan bağımsız bir kişiden ham verileri değerlendirerek temalar belirlemesi ve alıntılarını sınıflandırması istenmiştir. Bağımsız araştırmacının yaptığı sınıflandırma ile araştırmacıların yaptığı sınıflandırma karşılaştırılarak bulgulara son şekli verilmiştir.

3. BULGULAR

İlk olarak, deneyimsiz öğretmenlerin davranışları ile ilgili bölümün analizi yapılmıştır. Deneyimsiz öğretmen davranışlarında verilen cevaplara göre 8 tema göze çarpmaktadır. Bunlar; hitap şekli, iletişim, tarafsızlık, duygusal ve psikolojik ceza, derse hazırlık ve planlama, öğretim süreci, ölçme – değerlendirme ve mesleğe uyumdur. Frekansı yüksek olan başlıklar; iletişim, derse hazırlık ve planlama ve hitap şeklidir.

Tablo 1: Deneyimsiz Öğretmenlerin En Sık Yaptıkları Davranışlar

Tema	Görüşler	f	Öğrencilerden alıntılar
Hitap Şekli	Adları karıştırma, öğrencilere sen, mavili, kırmızılı diye seslenme, öğrencilerin hoşlanmayacağı hitap şekilleri kullanma	66	Öğretmenin deneyimsiz olduğunu gösteren ilk davranış olmasa da diğer öğretmenlere göre deneyimsiz olanlarda daha çok rastlanan bir davranış. Ama bu çoğu zaman sınıftaki diğer işlerle çok meşgul olmaktan kaynaklanıyor. Dersi yetiştirme, sınıfı yönetme, sorunlu öğrencilerle uğraşma gibi.
İletişim	Göz temasından kaçınma, duygularını belli etme, beden dilini kullanamama, sözcükleri tam çıkaramama, alınganlık yapma, konuşma esnasında sürekli takılma ve değişik sesler çıkarma	138	Deneyimsiz öğretmenleri en çok ele veren davranışlardan birisi göz temasından kaçınmalarıdır ve bu davranış çok belli olur. Ayrıca ellerini çok hareket ettirme ya da sık sık konumunu değiştirme, sözcükleri yutma ve tam çıkaramama da karşılaştığımız davranışlarıdır. Bir de konuşmalarında çok fazla m, hımmm ve eee gibi sesler çıkarırlar.
Tarafsızlık	Derste sadece bir grup öğrenciyle (çalışkanlarla) ilgilenme, sorunları bütün sınıfa mal etme, müdahale edilmesi gereken olayları görmezden gelme, her öğrenciye eşit davranmama.	36	Bunlar sadece deneyimsiz öğretmenlerin değil bütün öğretmenlerin sorunu. Ancak deneyimsiz olanlar biraz daha fazla yapıyor. Özellikle başa çıkamadığı öğrencileri sınıfa havale etmek için sorunları bütün sınıfa yayar ve sınıfı sorumlu tutar. Bu şekilde sınıfın o öğrenciyi kontrol edeceğini düşünür. Bir de derse karşı daha ilgili gördüğü öğrencilere karşı daha toleranslı ve hoşgörülüdürler genellikle. Ama bu konuda çoğunlukla haksızlık yaparlar. Özellikle de bu öğrencilerin sorunlu davranışlarını görmezden gelirler.
Duygusal ve psikolojik ceza	Öğrencileri aşağılama, kıyaslama yapma, pekiştireç vermeme, notla ve sınavla tehdit etme	63	Öğrencilikten yeni çıkmış birinin mesleğinin ilk yıllarında öğrencileri aşağılaması beklenmez aslında. Ancak bunu onlardan daha sık görüyoruz. Zannediyorum bunu kendilerinde olan eksikliklerden dolayı yapıyorlar. Ayrıca öğrencileri ödüllendirme konusunda çok cimriler. Bunu da öğrencileri şımartmamak için yapıyor olabilirler. Bunların yanında aslında bütün öğretmenlerin yaptığı bir başka davranışları notla ve sınavla tehdit etmek var. Son zamanlarda öğretmenlerin öğrencilere sözü geçmediği için genellikle onları notla tehdit ederek korkutmaya çalışıyorlar.
Derse hazırlık ve planlama	Öğrencilerin seviyesini bilmeme, ihtiyaçlarını belirleyememe, ortamı tanınamama, öğrencilerin bireysel özelliklerini bilmeme, derse hazırlıksız gelme ve sorulara cevap verememe	68	Genel olarak derse hazırlık konusunda tamamen kendilerine göre davranırlar. Öncelikli amaçları dersi kazasız belasız bitirmek olduğu için, hazırlanırken de buna yoğunlaşırlar. Bu arada öğrencilerinin beklentileri ve özelliklerini tespit etmek gibi bir ihtiyaç hissetmezler. Buldukları okul ve öğrencilerin sahip oldukları imkânları bilmezler. Bu yüzden onlardan çok şey isteyebilirler. Dersleri genel olarak zamanında bitiremedikleri için (bazen erken bazen de geç biter) derse yeteri kadar hazırlanmadıklarını düşünüyoruz.

<p>Öğretim süreci</p> <p>Sürekli konuşarak ders anlatma ve bildiklerini aktarma konusunda yetersiz kalma. Çoğunlukla masada oturma ve dersi oradan işleme. Slayt ya da bir kitaba çok bağlı kalma. Sürekli öğrenciye bir şeyler yaptırma (Dersi öğrenciye yıkma). Dersi sevdirememe. Öğrencileri motive edememe. Genel olarak hangi konuda kaldıklarını unutmama.</p>	<p>112</p> <p>Deneyimsiz öğretmenlerde sık gördüğümüz şeylerden birisi de çok fazla ve hızlı konuşmalarıdır. Sanki durdukları zaman bütün bildiklerini unutacaklarmış gibi hiç ara vermeden konuşurlar ve bu da çok yorucu olur. Öğretmen masasına, slayta ve ders kitabına çok bağlıdırlar. Bunu da çok belli ederler. Öğrenci için öğretmenin itibarını çok etkileyen bir davranıştır. Dersi işlemek için alternatif yöntemler bilmediği için öğrencilere devamlı bir şeyler yaptırırlar. Bu yüzden de öğrenciler dersi sevmez ve öğretmeni de yetersiz bulurlar. Hemen her ders kaldıkları konuyu unutup öğrencilere sorarlar. Unuttukları için olmasa bile devamlı konuyu öğrencilere sorması hazırlıksız ve derse karşı ilgisiz olduğunu gösteriyor.</p>
<p>Ölçme - değerlendirme</p> <p>Sınavlarda çok sorun yaşama, gereksiz ödev verme, öğrencilerin sınav sonuçlarını kontrol etmelerine izin vermeme ve sınav sorularının çok yüzeysel, tek yönlü ve basit olması.</p>	<p>26</p> <p>Deneyimsiz öğretmenler için sınavlar çoğu zaman bir faciaya dönüşür. Sınavlarla ilgili tecrübeleri olmadığı, çıkan sorunlara o an çözüm bulmaya çalışmalarından ve belli bir sistemleri olmamasından anlaşılır. Değerlendirmeye bir de başka boyut katarak gereksiz bir sürü ödev verirler. Bu ödevlerin değerlendirmesi ise her zaman adaletsiz olur. Sınav kâğıtlarına bakmak isteyen öğrencilere izin vermezler. Verdikleri zaman herhalde kendilerinin yaptıkları yanlışların anlaşılmasından korkarlar. Bunu fark ettirmemek için de çok sayıda gerekçeleri vardır. Sınavdaki soruları ise çoğunlukla kalitesiz ve yetersizdir. Ya sorular hep aynı konuyla ilgilidir ve diğer konulardan sormazlar ya da sorular tamamen kitaba dayalıdır.</p>
<p>Mesleğe uyum</p> <p>Bütün işlerde acemilik, ilk derslerde acemi olduklarını ifade etme, mesleğe adapte olmakta zorluk, kendine güvenmeme, okul ve öğrencilerle ilgili hayal kırıklığı yaşama</p>	<p>27</p> <p>Tebeşiri ya da tahta kalemini kullanırken, bir sorunla karşılaştığı zaman ne yapacağına karar verirken, yaşadığı olaylar karşısında nasıl tepki vereceğini bilemediği durumlarda vb. durumlarda deneyimsiz olduğu her halinden anlaşılmaktadır. Genel olarak yaşadıkları olaylar karşısında bir telaş hali gözlenir ve yapılacaklar karıştırılır. Özellikle derse geldiklerinde ilk dersleri olduğunu ya da meslekte yeni olduklarını ifade etmeleri yaptıkları büyük hatalardan birisidir. Öğrencilerin bunu bilmesi genellikle onların işini kolaylaştırır. Çok sık tekrarladıkları şeylerden birisi de yaşadıkları hayal kırıklığıdır. Öğrencilerin ve öğretmenliğin beklemedikleri gibi olmadığını devamlı söylerler.</p>

Tablo 1'de görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğretmen adaylarının ifadelerine göre deneyimsiz öğretmenlerin sıklıkla yaptıkları davranışları; hitap şekli, iletişim, tarafsızlık, duygusal ve psikolojik ceza, derse hazırlık ve planlama, öğretim süreci, ölçme-değerlendirme ve mesleğe uyum olmak üzere sekiz tema altında toplanmıştır. Temalar içerisinde ifade edilen öğretmen davranışları arasında ilk sıralarda olan ve en çok karşılaşılanları ise; Öğrencilerin hoşlanmayacağı hitap şekillerini kullanma, göz temasından kaçınma, dersi sadece bir grup öğrenciyle işleme, öğrencileri aşağılama, öğrencilerin seviyesini bilmeme, sürekli konuşarak ders anlatma, sınavlarda çok sorun yaşama, ilk derslerde acemi olduklarını ifade etme gibi davranışlardır. Öğretmen adayları öğretmenlerin deneyimsiz olduklarını gösteren davranışların sadece onlarla değil, deneyimli öğretmenlerle de ilgili olduğunu düşünüyor. Ancak deneyimsiz olanların bu tür davranışları çok gösterdiğini ve bunun deneyimsizlikten kaynaklandığını belli ettiklerini ifade etmektedirler. Deneyimli olanlar ise benzer davranışları daha çok duyarsızlıktan ya da mesleğin gereklerini bilmemekten yaptıklarını ifade

etmektedirler. Deneyimsiz öğretmenlerin özellikle göz temasından kaçınmalarının çok belli olduğunu düşünen öğretmen adayları, dersi sınıftaki küçük bir grupla işlediklerini ve o grubun davranışlarına karşı daha toleranslı olduklarını ifade etmektedirler. Öğretmen adayları kısa bir süre önce öğrenci olan deneyimsiz öğretmenlerin mesleğin ilk yıllarında öğrencileri aşağılama davranışlarını beklemediklerini ancak bunlarla karşılaştıklarını söylemektedirler. Öğretmen masasına, slayta ve ders kitabına çok bağlı kalma, sınavlarda devamlı sorunlar yaşama ve cevaplar konusunda öğrencileri bilgilendirmeme, sınıfta yaşadığı olaylar karşısında telaşlanma ve deneyimsiz olduğunu ifade etme gibi davranışlarında deneyimsiz öğretmenler tarafından en çok gösterilen davranışlar olduğu öğretmen adaylarının ifadelerinden anlaşılmaktadır.

Daha sonra, deneyimsiz öğretmenlerin hataları ile ilgili bölümün analizi yapılmıştır. Deneyimsiz öğretmen hatalarına verilen cevaplara göre 3 tema göze çarpmaktadır. Bunlar; mesleğe uyum, öğretim süreci ve iletişimdir. Mesleğe uyum temasında; heyecanlanma, üniversitede öğrendiklerini uygulamaya çalışma, okulun bütün kurallarına uyma alt başlıkları bulunmaktadır. Öğretim süreci alanında; slayttan dersi anlatma, dersi çok iyi yaptığını düşünme ve dersi erken bitirip serbest bırakma gibi davranışlar bulunmaktadır. İletişim temasında: öğrenciyle inatlaşma, alıngan davranma ve üstünlük kurmaya çalışma gibi davranışlar bulunmaktadır. Frekansı yüksek olan başlık uygulamadır.

Tablo 2: Deneyimsiz Öğretmenlerin En Çok Yaptıkları Hatalar

Tema	Görüşler	f	Öğrencilerden alıntılar
Anlık sorunlarla başa çıkma	Sınıfa hâkim olamamak, kontrolü kaybetmek, aşırı sert davranmak, aşırı yumuşak ve esnek olmak, sürekli ceza vermek, sık uyarı vermek, öğrencilerin görüşlerini beğenmediklerinde sınıfta rencide etmek	43	Göreve yeni başlayan öğretmenler sınıfa hâkim olmak konusunda çok zorlanırlar genelde. Bunu yapamadıkları zaman da sinirlenir ve kontrolü iyice kaybederler ve bu olay sık sık tekrarlanır. Sınıfa hâkim olmak için olduklarından daha sert davranmaya çalışırlar. Bazen de tam tersi aşırı yumuşak ve esnek davranarak öğrencileri yönlendirmeye çalışırlar. Her durumda kontrol öğrencidedir.
Öğrenciye hitap	Öğrenciye arkadaşlar diye ya da fiziksel özellikleri ile hitap etme. Öğrencilerin isimlerini bilmeme	80	Öğrencilerin her zaman dikkate aldıkları konulardan birisi öğretmenin ismini bilmesidir. Öğrenci, öğretmen tarafından tanındığını bildiği zaman sınıfta daha dikkatlidir ve öğretmeni üzmeye çalışır. Aksi durumda da öğrencilerin derse olan ilgileri azalır. Özellikle sınıfta bazılarının isimlerini biliyor ve bazılarının bilmiyorsa bu daha büyük bir sorundur. Genellikle deneyimsiz öğretmenlerin bu konuda dikkatsiz olduklarını görüyoruz.

İletişim	<p>Öğrencilerle inatlaşma, alıngan davranma, üstünlük kurmaya çalışma, öğrencilerle fazla samimi olma ya da fazla mesafe koyma, bozuk diksiyon, gereksiz espriler, kendini ifade edememe, göz teması kuramama, seslerini iyi kullanamama, hızlı konuşma, konuşurken söyleyeceklerini unutma, öğrencileri notla tehdit etme,</p>	101	<p>Öğrencilerle inatlaşmak öğretmenlerin itibarını zedeleyen ve öğrencilerin gözünde küçük düşüren bir davranıştır. Deneyimsiz öğretmenler de öğrencilerin itiraz ettiği pek çok konuda onlarla inatlaşırlar. Bunu yaptıkça da kontrol güçlerini kaybederler. Böyle yaparak üstünlük kurmaya çalışırken, aslında tam tersi olur. Deneyimsiz öğretmenlerin yaptıkları davranışlardan birisi de öğrencilerle samimi olarak ya da mesafeli davranarak sınıftaki otoriteyi sağlamaya çalışmaktır. Ancak bu konuda da tam dengeyi sağlayamadıkları için istediklerini gerçekleştiremezler. Devamlı göz temasından kaçınırlar ki bu da onların alanlarında yetersiz oldukları anlamına gelir. Seslerini de genellikle tek düze ve dengesiz kullanırlar. Özellikle ilk başlarda ya çok bağırır ya da çok düşük sesle konuşurlar. Her ikisi de etkisizdir. Özellikle bir konuyla ilgili konuşmaya başladıklarında konunun sonunu getiremezler. Böyle bir durumda konuşurken söyleyeceklerini unuttukları anlaşılıyor. Ya da çok heyecanlı oldukları için unutulmaktadır.</p>
Tarafsızlık	<p>Ön yargılı davranma, tarafsızlığı kaybetme, bir öğrencinin hatasını tüm sınıfa mal etme, dersi belli öğrencilerle işleme</p>	26	<p>Öğretmenlerin göreve yeni başladıklarında önyargıları çok belli olur. Bunu da davranışlarında kolayca görürüz. Özellikle çalışkan olduğunu düşündükleri ve kendilerine daha yakın öğrencilere onlarda yakın davranırlar. Bu ise diğer öğrenciler tarafından fark edilir ve hiç hoş karşılanmaz.</p>
Sınıf kuralları	<p>Sınıf içi kuralları belirlemede yetersizlik, her şey için kural koyma, aşırı disiplinli olma, dersi kaynatma, sürekli sınıfı susturmaya çalışma, sınıf kurallarına kendisi karar verme</p>	34	<p>Sınıf kuralları öğrenciler için bazen işleri kolaylaştırırken çoğu zaman zorlaştırır. Eğer öğretmen sınıftaki her şeyi kurala bağlarsa sınıfta hareket edecek yer kalmaz. Deneyimsiz öğretmenler bazen böyle yaparlar ve kuralların çoğunu da uygulayamazlar. Hatta kurallarını unuttur ve önce kendileri o kuralları çiğnerler. Ayrıca öğretmenlerin sınıfta devamlı öğrencilerle mücadele halinde olduğunu ve onları susturmak için sürekli uyarılarda bulduklarını görebilirsiniz.</p>
Derse hazırlık	<p>Derse hazırlıksız gelme, yanlış materyal seçme ve öğrencileri yanlış yönlendirme, derse nasıl başlayacağını bilememe, dersi nasıl işleyeceğine karar verememe, plan yapamama, içerik geliştirmede başarısızlık, planda yaşanacak sorunlara hazırlıksız olma</p>	33	<p>Öğretmenler derse hazırlıksız geldiklerini çok belli ediyorlar. Özellikle de deneyimsiz öğretmenlerde daha çok belli oluyor. Derse hazırlanıyorsa bile davranışlarından anlaşılıyor. Derse geldiklerinde ne yapacaklarını ve derse nasıl başlayacaklarını bilemiyorlar ve bir anda ne olduğunu anlamıyoruz, kendimiz dersin içinde buluyoruz. Dersi nasıl işleyeceklerine de karar veremiyor gibi bazı davranışları var. Sınıfta bir olay olduğunda ne yapacaklarına o an karar veriyorlar. Buna benzer olaylardan dolayı tecrübesizlikleri çok belli oluyor.</p>

Öğretim süreci	<p>Slayttan dersi anlatma, dersi çok iyi yaptığını düşünme, dersi erken bitirip serbest bırakma, konuları tekrar tekrar anlatma, konuyu öğrencilere aktaramama, öğrencinin dikkatini çekememe, kitaba bağlı kalma, sınıfta sürekli ve hızlı dolaşma ya da çok hareketsiz kalma ve aynı yerde ileri geri hareket etme, masada oturma, ayrıntılara takılma, ders bölünürse tekrar odaklanamazlar.</p>	<p>Deneyimsiz öğretmenler kendilerine güvenmedikleri ve konulara hâkim olmadıkları için kitaba ya da hazırladıkları slaytlara çok bağlı kalırlar. Bu yüzden de ders çok sıkıcı ve tekdüze geçer. Dersle ilgili hazırlıkları yetersiz ve tecrübeleri az olduğu için dersi çoğu zaman zamanında bitiremezler. Bazen çok erken bazen de geç bitirirler. Her ikisi de öğrencinin sevmediği şeylerdir. Bazen de konuları tekrar tekrar anlatıyorlar. Bunu ya derse hazırlıksız oldukları için yapıyorlar ki büyük ihtimalle böyle, ya da ya da işledikleri konuları unutuyorlar. Kitaba ve masaya çok bağlanmaları da çok itici bir durum. Öğrenciler tarafından tamamen yetersizlik olarak algılanıyor. Sınıfta en çok yaptıkları ve heyecanlı olduklarını gösteren en belirgin davranışlarından biri de devamlı hareket halinde olma ve ileri geri hareketler yapmadır. Aynı zamanda ellerindeki kalemle ya da benzeri bir şeyle çok fazla uğraşarak dikkatleri dağıtırlar. Dersin çok önemli yerlerini hızlı bir şekilde geçerek ayrıntılarla çok fazla uğraşma da başka bir davranışlarıdır. Bu da yine acemi olduklarını çok belli eder. Ancak dersle ilgilenmeyen öğrenciler bunu pek fark etmezler.</p>
Ölçme değerlendirme	<p>Öğrenciden not kırma, öğrencilerin anlayıp anlamadığını kontrol etmeme, değerlendirmede adaletsiz davranma, fazla ödev verme, soruların cevaplarını açıklamama, sınav kâğıtlarına öğrencilerin bakmasına izin vermeme, sınav sorularında çok fazla yanlış olması, soruların dersle ilgisinin olmaması.</p>	<p>Öğretmenin sınavlar konusunda tecrübeli olup olmadığı ilk sınavda anlaşılıyor. Sınav esnasında sürekli sorunlar çıkıyor, sorular yanlış oluyor, cevaplarda hatalar çıkıyor, süre yetmiyor, sorular dersi kapsamıyor ve benzeri durumlar yaşanıyorsa anlaşılıyor ki öğretmen ilk defa sınav yapıyor. Özellikle cevap anahtarlarını saklıyorlar ve doğru cevapları açıklamıyorlarsa da sorularına güvenmediklerini ve yanlışlıklar olduğunu düşünüyoruz. Bunu da daha çok acemi öğretmenler yapıyor. Değerlendirmeler sınavın yanında bazı farklı uygulamalarla da yapılıyor. Çoğu zaman öğrencilere ödevler vererek bunları değerlendirmeye katıyorlar. Bu bizim için de iyi oluyor ancak. Burada çoğu zaman adil olmuyorlar. Hak etmeyenler yüksek not alıyorlar ve çalışanların hakkı yeniyor. Çalışanla çalışmayan arasındaki farkı çok değerlendirmiyorlar. Bu da öğrencileri iyi tanımadıklarını ve tecrübesizliklerini gösteren bir başka unsur.</p>

Heyecanlıdırlar, derse geç gelirler, okulda öğrendiklerini uygulamaya çalışırlar, kendi yetersizliklerini öğrencilere mal ederler, çalıştığı ortama adapte olamazlar, dışarıdaki sorunlarını sınıfa yansıtırlar, derste telefonla konuşurlar, okulun bütün kurallarına uyarlar, öğrencilerin davranışlarını yanlış yorumlarlar.

362

Heyecanlarını ve duygularını kontrol etmekte çok zorlanıyorlar. Sınıfta çok çabuk kızıyor ya da mahcup oluyorlar. Böyle durumlarda da kontrolü kaybedip ne yapacaklarını şaşırıyorlar. Bazen de üniversitede öğrendiklerini uygulamaya çalışıyorlar ancak hiç başarılı olamıyorlar. O zaman ise genellikle alay konusu oluyorlar. Yetersiz oldukları konular ve sorunlar çıkıyor. Sonuçta her öğretmen sorunla karşılaşabilir. Böyle durumlarda hep öğrencileri sorumlu tutup bütün sınıfı suçluyorlar. Görev yaptıkları yerin şartlarına uyum sağlayamadıklarını devamlı söylüyorlar (ne biçim yemekleriniz var, Buradaki insanlar ne tuhaf, siz burada nasıl yaşıyorsunuz gibi ifadelerle). Ders esnasında telefonlarına cevap verip konuşmayı uzattıkları olur. Bunu dersi kaynatmak için yaptıklarını düşünüyoruz. Dersi kaynatmak için bazen başka bahaneler de üretirler (çok yorulduğum, bugün canım ders yapmak istemiyor, hiç dersle ilgilenmiyorsunuz gibi). Bazı öğretmenler de öğrencilerin her davranışını farklı yorumlayarak sınıfı gererler. Bu ise çok sinir bozucu bir durum.

Tablo 2'de deneyimsiz öğretmenlerin en sık yaptıkları davranışların arasında öğretmen adayları tarafından hatalı olanları görülmektedir. Tabloda görüldüğü gibi öğretmen adayları “Deneyimsiz öğretmenlerin en sık yaptıkları davranışları içerisinde hangilerini hatalı olarak değerlendiriyorsunuz?” sorusuna büyük oranda hemen hepsini hatalı gördükleri şeklinde cevaplamışlardır. Ancak frekansları ve öncelik sıralarında bazı değişiklikler görülmektedir. Öğretmen adaylarının görüşlerine göre deneyimsiz öğretmenler 9 ayrı kategoride hatalı davranışlardan bahsetmektedir. Sınıfa hâkim olamamak, öğrenciye arkadaşlar ya da fiziksel özellikleri ile hitap etmek, öğrencilerle inatlaşmak ve alingan davranmak, önyargılı davranmak ve tarafsızlığı kaybetmek, sınıf içi kural belirlemede yetersizlik, derse hazırlıksız gelmek ve dersi nasıl işleyeceğine karar verememek, slayttan ders anlatmak, değerlendirmede adaletsiz davranmak, derse geç gelmek gibi davranışlar en sık yaptıkları hatalı davranışların başında gelmektedir.

Öğretmen adayları deneyimsiz öğretmenlerin yaptıkları hatalar konusunda da şu yorumları yapmaktadırlar. Deneyimsiz öğretmenler sınıf hakimiyeti konusunda zorlandıkları için sinirlenmekte ve bu yüzden de kontrolü daha kolay kaybetmektedirler. Sınıfta öğrencileri tanımıyorlar ve bunu çok belli ediyorlar. Öğrencilerle inatlaşıyorlar. Öğrencilerle inatlaşmak ise onların işlerini daha çok zorlaştırıyor ve onları sınıfta küçük düşürüyor. Farklı konularda önyargıları oluyor ve bunu kolay aşamıyorlar. Sınıf içinde kullandıkları kuralları kendileri belirliyor ve bu kurallar çoğu zaman onların işini kolaylaştırıyor. Derse hazırlıksız geliyorlar ve sınıfta ne yapacaklarını bilemiyorlar. Kendilerine güvenleri az ve konulara hakim olmadıkları için kitaba ve hazırladıkları slayta bağlı kalıyorlar bu ise çok sıkıcı oluyor. Sınavlarda çok fazla sıkıntı çıkıyor ve bunların çoğu çözülmüyor. Heyecanlarını ve duygularını kontrol etmekte zorlanıyorlar.

4. TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Deneyimsiz öğretmenlerin sık yaptığı davranışlarda frekansı en yüksek olan tema iletişim ve öğretim süreci ile ilgili iken, sık yaptığı hatalarda frekansı en yüksek olan tema mesleğe uyum ve öğretim süreci ile ilgilidir. İletişim konusunda gösterilen davranışlarda sınıf içi davranışlar ve kişisel tutum ile ilgili birbiri ile çelişen; örneğin, hem çok samimi bir

iletişim kurulduğuna hem de uzak davranıldığına dair ifadeler yer almaktadır. Bunun yanında öğrencilere karşı tam olarak nasıl davranacağını bilememesinden kaynaklı iletişim probleminin olması uzlaşma sağlanan bir ifadedir. Öğretmenlerin öğrencileriyle iletişiminde onlara nasıl hitap ettiği önemli bir faktördür. Öğretmenlerin kullandıkları hitap şekilleri aynı zamanda kendileri ile de ilgilidir ve karakteriyle ilgili ipuçları barındırır. Aynı zamanda hitap şekli öğretmenin öğretim stilini de göstermektedir (Grasha, 2002: 1). Bütün farklı yorumlarıyla öğretmenin hitap şekli öğrenciler tarafından önemsenmektedir. Özellikle kaba, incitici ve olumsuz sıfatlar kullanılarak yapılan hitap şekilleri öğrenciler tarafından kötü algılanmaktadır. Buna bağlı olarak ta öğretmenle olan iletişimleri azalmaktadır.

Deneyimsiz öğretmenlerin en sık yaptığı hatalardan bir diğeri öğretim süreci temasının uygulama alt başlığında yüksek frekansa sahiptir. Öğretmenlik becerilerinin henüz gelişmemesinden kaynaklı, var olan bilgilerin aktarılamamasını ifade eden öğrenci görüşleri ise bu alt başlığın öne çıkan maddesidir. Öğretmenler öğretecekleri konu ile ilgili ne kadar çok bilgiye sahip olurlarsa olsunlar öğrencilerine aktaramadıkları takdirde mesleklerinde başarılı olamazlar (Erden, 1999). Farklı çalışmalarda da bu bulguyu destekleyen sonuçlara ulaşılmıştır. Örneğin Akyüz (2006; 75) ve Anderson, Ryan, ve Shapiro (1989) mesleki deneyimin öğrencilerin ders başarılarını olumlu yönde etkilediğini ve öğrenci başarısıyla öğretmenin mesleki deneyimi arasında bir ilişki olduğunu ifade etmektedirler. Bu çalışmada da öğretmenlerin farklı yöntemler tercih etmemesi bir hata olarak görülürken, öğrencileri motive edememeleri ve dersi sevdirememeleri ifadelerinde uzlaşan görüşler yer almaktadır.

Deneyimsiz öğretmen davranışları arasında dikkat çekici olan bulgulardan birisi sürekli düz anlatım yöntemini kullanmaları ve onu da etkili kullanamamalarıdır. Yeşilyurt ta (2013) araştırmasında öğretmenlerin en çok kullandığı yöntemin anlatım yöntemi olduğunu ifade etmektedir. Öğretmen adayları deneyimsiz öğretmenlerin kullandığı yöntemlerin etkili olmadığını ve bunun da önemli bir hata olduğunu düşünüyorlar. Ancak benzer bir çalışmada yine öğretmen adayları öğretim yöntemlerinin pek çoğunu bildiklerini ifade ettikleri halde öğretmen olduklarında anlatım ve soru cevap gibi yöntemleri kullanmayı tercih edeceklerini belirtmişlerdir (Özer, 2013; 197). Bu bulguya göre öğretmen adayları; kendi öğretmenleri kullandıkları zaman yanlış buldukları ve etkisiz olduğunu düşündükleri öğretim yöntemlerini, kendileri öğretmen olduklarında kullanmayı düşünmektedirler. Buna benzer tutarsızlıklar bu çalışmada da ortaya çıkmıştır. Örneğin öğrencilerin bazıları öğretmenlerin öğrencilerle çok iletişim kurmamalarını bir hata olarak düşünürken, başka bazı öğrenciler tam tersine öğrencilerle fazla iletişime geçmeyi hata olarak değerlendirmişlerdir. Bu konuda yapılan çok sayıda çalışmada öğretmen öğrenci iletişiminin deneyim ya da farklı değişkenler söz konusu olmadan öğrenci başarısı için önemli olduğu vurgulanmıştır (Paliç & Keleş, 2011; Bangir, 1997; Keçeci & Aslan, 2012; Birol, 1996).

Öğretmenlerin yaptıkları hatalardan bir diğeri ise sınıf yönetimi ile ilgilidir. Öğretmenin sınıfa hâkim olamaması ve buna benzer olarak aynı kategoride değerlendirilen aşırı sert ya da yumuşak davranmak, sürekli ceza vermek ve öğrencileri sık sık uyarmak gibi davranışlar sınıf yönetimi konusunda deneyimsiz öğretmenlerin yaptıkları hatalardır. Öğretmenlerin sınıfa hâkim olamaması, öğrenciler tarafından pek hoş karşılanmayan ve tamamen öğretmenin eksikliği olarak görülen bir durumdur (Anılan & Kılıç, 2013). Araştırmanın sonucunda deneyimsiz öğretmen davranışları ve hataları konusunda öğrenci görüşlerinin benzerlik gösterdiği ve genel anlamda mesleki tecrübelerinin olmaması sebebiyle

heyecanlı davrandıkları, öfke kontrolünde zorlandıkları, öğretim sürecini yönlendirmede zayıf kaldıkları ve sınıf yönetiminde farklı başlıklarda problemler yaşadıkları ortaya çıkmıştır.

Öğretmen adaylarının öğretmenlerin hatalı davrandığını düşündüğü başka bir konu tarafsızlıkla ilgilidir. Bu konuda öğretmen adayları deneyimsiz öğretmenlerin önyargılı davrandıklarını ve bu yüzden tarafsızlıklarını kaybettiklerini, bir öğrencinin hatasını tüm sınıfa mal ettiklerini ve dersi belli öğrencilerle işlediklerini düşünmektedirler. Pek çok öğretilerde rastlanılan hatalı davranışlardan birisi tarafsızlığı kaybetmedir. Eşit muamele görme isteği sadece sınıfta değil, günlük hayatta da insanların önemsedikleri bir davranıştır. Sınıf içerisinde ise ilişkilerin daha yakın ve samimi olduğu düşünülürken öğrencilerin bu konudaki beklentileri daha da yüksektir. Bazı durumlarda yanlış yorumlarla öğretmenin davranışları taraflılık olarak ta yorumlanabilir. Ancak her durumda öğretmenin buna hazırlıklı olması ve dikkatli davranması gerekir. Öğrencilerine dışlanmışlık hissi ya da eşit davranılmadığı duygusu yaşatmamalıdır. Çünkü bu duyguyu hisseden öğrencinin derse ve öğretilere karşı davranış ve tutumlarında gözle görülür ve olumsuz yönde oldukça farklı değişiklikler yaşanmaktadır. Öğretmenin otoritesini kabul etmeme, dersin tesirini kaybetmesi ve iletişim gücünün azalması bunlardan sadece bazılarıdır (Bakioğlu & Tokmak, 2009). Tarafsızlık aynı zamanda öğretmenlerin profesyonelliğinin en önemli göstergelerindendir (Erdem & Şimşek, 2013).

Deneyimsiz öğretmenlerin yaptıkları hatalardan birisi de sınıf kurallarının belirlenmesi ile ilgilidir. Öğretmen adayları deneyimsiz öğretmelerin sınıf içi kuralları belirlemede yetersiz olduklarını, her şey için kural koymaya çalıştıklarını, aşırı disiplinli olduklarını, sürekli sınıfta susturmaya çalıştıklarını ve sınıf kurallarına kendilerinin karar verdiğini düşünmektedir. Öğrencilerin öğretmen tercihleri arasında pasif ve sınıfta kontrol edemeyen öğretmen tipinden daha çok, otoritesini etkili kullanarak sınıfta yönetebilen öğretmen tipini daha çok benimsedikleri görülmektedir. Aynı şekilde öğretmenlerde sınıfta etkili ve iyi bir şekilde yönettiklerinde mesleki yönden kendilerini daha iyi hissetmektedirler ve bu sayede işinden sağladığı doyum artmaktadır (Akın & Koçak, 2007). Öğrenciler açısından da öğretmenin sınıfta yönetimi becerileri başarıyı oldukça fazla etkilemektedir ve öğretmenin sınıfta iyi yönetmesi öğrenci başarısını artırmaktadır (Şahin & Altunay, 2011).

Deneyimsiz öğretmenlerin yaptığı bir diğer hata; kendilerine güvenmedikleri ve konulara hâkim olmadıkları için kitaba ya da hazırladıkları slaytlara çok bağlı kalmalarıdır. Öğretmen adayları dersin bu şekilde işlendiği zaman çok sıkıcı olduğunu ifade etmektedirler. Deneyimsiz öğretmenlerin dersle ilgili hazırlıkları yetersiz ve tecrübeleri az olduğu zaman, dersin zamanında bitiremedikleri ortaya çıkmıştır. Bu bazen erken bitirme bazen de geç bitirme şeklinde gerçekleşmektedir. Öğretmen adayları deneyimsiz öğretmenlerin derse hazırlıksız oldukları için ya da işledikleri konuları unuttukları için konuları tekrar tekrar anlattıklarını ifade etmektedirler. Kitaba ve masaya çok bağlı kalmalarını da çok itici bulduklarını ve derste dikkatlerin dağılmasına sebep olduğunu düşünmektedirler. Böyle davranışlarda bulunan öğretmenler tamamen yetersizlik olarak algılanmaktadır. Deneyimsiz öğretmenlerin sınıfta en çok yaptıkları ve heyecanlı olduklarını gösteren en belirgin davranışlarından biri, devamlı hareket halinde olma ve ileri geri hareketler yapmadır. Aynı zamanda ellerindeki kalemle ya da benzeri bir şeyle çok fazla uğraşarak dikkatleri dağıtırlar. Dersin çok önemli yerlerini hızlı bir şekilde geçerek ayrıntılarla çok fazla uğraşma da başka bir davranışlarıdır. Bu da yine acemi olduklarını çok belli eder. Ancak dersle ilgilenmeyen öğrenciler bunu pek fark etmezler.

Öğretmen adaylarının ifadesine göre öğretmenin sınavlar konusunda deneyimli olup olmadığı ilk sınavda anlaşılıyor. Sınav esnasında sürekli sorunlar çıkıyor, sorular yanlış oluyor, cevaplarda hatalar çıkıyor, süre yetmiyor, sorular dersi kapsamıyor ve benzeri durumlar yaşanıyorsa anlaşılıyor ki öğretmen ilk defa sınav yapıyor. Öğretmen adaylarına göre cevap anahtarını açıklamamak, öğretmenin sorularına güvenmediğini ve yanlışlıklar olduğu için böyle davrandığını göstermektedir. Bunu da daha çok acemi öğretmenler yapmaktadır. Öğretmen adaylarının bu konudaki diğer görüşleri şu şekilde; “Çoğu zaman öğrencilere ödevler vererek bunları değerlendirmeye katıyorlar. Bu bizim için de iyi oluyor ancak. Burada çoğu zaman adil olmuyorlar. Hak etmeyenler yüksek not alıyorlar ve çalışanların hakkı yeniyor. Çalışanla çalışmayan arasındaki farkı çok değerlendirmiyorlar. Bu ise deneyimsiz öğretmenlerin öğrencileri iyi tanımadıklarını ve tecrübesizliklerini gösteren bir başka unsur olarak karşımıza çıkıyor”. Bu ifadelerden anlaşıldığı üzere öğretmen adayları deneyimsiz öğretmenlerin değerlendirme konusunda yaptıkları davranışların bir kısmını deneyimsizlik olarak algılamakta ve hata olarak nitelemektedir.

Son olarak öğretmen adaylarının deneyimsiz öğretmenlerin yaptıkları hatalarla ilgili görüşleri mesleğe uyum konusundadır. Deneyimsiz öğretmenlerin heyecanlarını ve duygularını kontrol etmekte çok zorlandıkları ve hata yaptıkları düşünülmektedir. Sınıfta çok çabuk kızma ya da mahcup olma, buna bağlı olarak ta kontrolü kaybedip ne yapacaklarını şaşırma gibi davranışlarla da karşılaşmaktadır. Bunlar gibi davranışlar öğretmenin bu konuda deneyimi olmadığı için zorlandığını göstermekte ve bu davranışlar hata olarak algılanmaktadır.

Öneriler

Araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

1. Deneyimsiz öğretmenler göreve ilk başladığı yıllarda bazı davranışları çok sık yapmakta ve bu davranışlardan bazıları da öğrenciler tarafından hatalı olarak algılanmaktadır. Bu davranışlar konusunda öğretmenler hizmetöncesi eğitimleri sırasında bilgilendirilmelidir.
2. Deneyimsiz öğretmenlerin yaptıkları hatalar çoğunlukla öğretmenlik meslek bilgisi dersleri ile ilgilidir. Eğitim fakültelerinde bu konudaki derslerin yeniden planlanması ve öğretmenlerin sınıf içi davranışları konusunda daha çok tecrübe kazanmalarına dikkat edilmelidir.

KAYNAKÇA

- Akın, U. & Koçak, R. (2007). Öğretmenlerin sınıf yönetimi becerileri ile iş doyumları arasındaki ilişki, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 2007(51), 353-370.
- Akyüz, G.(2006). Türkiye ve Avrupa Birliği ülkelerinde öğretmen ve sınıf niteliklerinin matematik başarısına etkisinin incelenmesi, *Elementary Education Online*, 5(2), 75-86.
- Alan, B. (2003). Mesleğe yeni başlayan öğretmenlerin Anadolu Üniversitesi'ndeki bir hizmet içi eğitim kursuna yönelik algılamaları (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Bilkent Üniversitesi, Ankara.
- Anderson, L. W., Ryan, D. W. & Shapiro, B. J. (1989). (Eds), *The IEA Classroom Environment Study*. Pergamon, New York.

- Anılan, H. & Kılıç, Z. (2013). Sınıf öğretmeni adaylarının türkçe öğretimi dersine ve türkçe öğretimi konusundaki yeterliliklerine ilişkin görüşleri. Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Yıl: 6, Sayı: 13,
- Bakioğlu, A. & Tokmak, N. (2009). Öğretmenlerin değer yargılarının eğitim süreçlerine etkisinin incelenmesi. M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 2009(30), 65-83.
- Bangir, G. (1997). Sınıf içi iletişime ilişkin öğretmen-öğrenci davranışları, görüşleri ve önerileri (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Barber, M. & Mourshed, M. (2007). How the world's best-performing school systems come out on top. London: McKinsey and Company.
- Biol, C. (1996). Öğretim elemanlarının iletişimsel etkililiklerine yönelik karşılaştırmalı değerlendirme. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, Türkiye.
- Byra, M., Sherman, M. (1991). Preactive and interactive decisions of experienced and inexperienced novice teachers. (Round table presentation at the Annual Meeting of the American Educational Research Association). Chicago.
- Erdem, A. R. & Şimşek, S. (2013). Öğretmenlik meslek etiğinin irdelenmesi, Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 6(15), 185-203.
- Erden, M. (1999). Öğretmenlik Mesleğine Giriş, Ankara: Alkım Yayınları.
- Gay, L. R., Mills, G. E. & Airasian, P. (2009). Educational research: Competencies for analysis and applications. (9. Edition). Upper Saddle River, NJ: Pearson.
- Grasha, A. F. (2002). Teaching With Style. San Bernadino: Alliance Publishers.
- Karasar, N. (1999). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Keçeci, A. & Arslan, S. (2012). Hemşire öğretim elemanlarının iletişim becerileri: Öğrenci perspektifi. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 9(1), 34-45.
- Kurul Tural, N. (2002). Öğrenci başarısında etkili okul değişkenleri ve eğitimde verimlilik. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 35(1-2), 39-54.
- Leigh, A. (2010). Estimating teacher effectiveness from two-year changes in students' test scores' (2010) Economics of Education Review, 29: 480-48.
- Martin, N. K. & Baldwin, B. (1994). Beliefs regarding classroom management style: Differences between novice and experienced teachers (Paper presented at the Annual Conference of the Southwest Educational Research Association). San Antonio, TX, January 1994. For similar studies, see ED 355 213 and SP 036 231.
- MEB. (2005). Öğretmenlik Kariyer Basamaklarında Yükselme Yönetmeliği. http://mevzuat.meb.gov.tr/html/25905_0.html adresinden alınmıştır.
- O'Connor, E. A. & Fish, M.C. (1998). Differences in the classroom systems of expert and novice teachers. (Paper presented at the Annual Meeting of the American Educational Research Association). San Diego.

- Özer, B. (2013). Eğitim fakültesi son sınıf öğrencilerinin öğretim kuram, strateji, yöntem ve tekniklerinin farkında olma ve kullanma düzeyleri, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 10(24), 197-211.
- Özoğlu, M., Gür, B. S. & Altunoğlu, A. (2013). Türkiye ve dünyada öğretmenlik retorik ve pratik, Eğitim – Bir – Sen Yayınları, Sistem Ofset Bas. Yay. Ankara.
- Paliç, G. & Keleş, E. (2011). Sınıf yönetimine ilişkin öğretmen görüşleri. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 17(2), 199-220.
- Şahin, İ. & Altunay, U. (2011). İlköğretim okulu öğretmenlerinin sınıf yönetimi davranışları, İlköğretim Online, 10(3), 905-918.
- TEDMEM (2015). Kıdem ve öğrenci başarısı, <http://www.tedmem.org/mem-notlari/kidem-ve-ogrenci-basarisi> Web adresinden Kasım 2015 tarihinde alınmıştır.
- Westerman, D. A. (1991). Expert and novice teacher decision making. Journal of Teacher Education, 42(4) , 292-305.
- Yeşilyurt, E. (2013). Öğretmenlerin öğretim yöntemlerini kullanma amaçları ve karşılaştıkları sorunlar. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 17(1), 163-188.